

REVISTA MUSICAL CATALANA

SUMARI

Wagner. A propòsit d'un llibre de J. Bartholoni.
Lluís Millet. — *Observacions a una "Organologia"*
(continuació), Joan M. Thomàs, Pvre. — *Des de*
Ginebra, Lluís Bosch i Pagès. — *Des de Ma-*
drid, Josep Subirà. — *Orfeó Català*: Concert al
Col·legi del Sagrat Cor de Jesús, Concert dedicat
als socis protectors. Una forada a la Conreria.
Exàmens de fi de curs. Funerals en sufragi d'En
Guimerà. — *Catalunya*: Barcelona, Igualada. —
Necrològica: Josep Lapeyra, J. S.

:: :: BUTLLETÍ DE
L'ORFEÓ CATALÀ

Any XXI: Núm. 248

:: :: Agost 1924

Revista Musical Catalana

Butlletí mensual de l'Orfeó Català

BARCELONA

REDACTORS EN CAP

FREDERIC LLIURAT — JOAN SALVAT

Secretari de la Redacció: JAUME MARTI I MARULL

PRINCIPALS COL·LABORADORS

Higiní Anglés, prev.—Josep Barberà.—Giulio Bas.—Pascual Boada.—Joan Borràs de Palau.—Lluïsa Bosch i Pagès.—J. Cabot Rovira.—J. Rafel Carreras.—Gabriel Castellà i Raich.—Eusebi Clot, O. F. M.—Henri Collet.—Eduard L. Chavarri.—Josep M.ª Comella.—Miquel Domènech i Español.—Josep Fabre.—Josep M.ª Folch i Torres.—Ignasi Folch i Torres.—Alfons Gallardo.—Robert Gerhard.—Vicents M.ª de Gibert.—Enric G. Gomà.—Emili Heintz-Arnault.—Gascó Knosp.—Wanda Landowska.—Jaume Martí.—Frederic Lliurat.—J. Lamote de Grignon.—Miquel Llobet.—Joan Llongueras.—Josep Maideu.—Joan Manén.—Dom Carles Megret, O. S. B.—Apeles Mestres.—Lluís Millet.—Manuel de Montoliu.—Vicents de Moragas.—M. Morera i Galícia.—Antoni Nicolau.—J. J. Nin.—Joaquim Pena.—Francesc Pujol.—J. Riba i Martí.—Antoni Ribera.—Lluís Romeu, prev.—Miquel Rué, prev.—Dom Maur Sablayrolles, O. S. B.—Joan Salvat.—Kurt Schindler.—Albert Schweitzer.—Josep Subirà.—P. Gregori M.ª Suñol, O. S. B.—Agustí Valls i Cascante.—Francisco :: :: Viñas.—Amadeu Vives.—Rafel Vives, etc. :: ::

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Carrer Alt de Sant Pere, 13, Orfeó Català (Telèfon 1, S. P.)

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

BARCELONA: Per als socis de l'Orfeó Català, un any, **6 pessetes**.—Per als no socis, **7 pessetes**
FORA: Per als socis de l'Orfeó Català, un any, **7 pessetes**.—Per als no socis, **8 pessetes**
ESTRANGER: Un any, **10 pessetes**.—Número solt: **75 cèntims**

Se subscriu, demés, en les principals Llibreries i Magatzems de Música

Revista Musical Catalana

Butlletí de l'ORFEO CATALÀ

WAGNER

A propòsit d'un llibre de Jean Bartholoni ⁽¹⁾

JEAN Bartholoni, compositor excel·lent i escriptor brillant i agradable, acaba de publicar un volum que sintetitza l'obra del geni de Wagner; llibre vessant un amorós entusiasme i demostrant un estudi cordial de la completa obra wagneriana. L'objecte de l'autor és el d'analitzar sota un punt de vista general i sintètic tots els caires de la grandiosa producció que revolucionà l'art musical del segle passat.

Així Bartholoni passant revista no solament a tots els drames lírics, sinó també a l'ambient de l'època en què foren creats; als malentesos del públic sobre l'home i sobre l'artista; sobre els seus amics i enemics; sobre el pensament del poeta, del filosof i de l'escriptor; del músic poeta; de la realització de l'home de teatre i de l'home d'acció i de l'obra davant el públic actual; Bartholoni, sense oblidar de donar una mirada a les escoles modernes i ultramodernes de reacció antiwagneriana, analitza i comenta entusiàsticament tots aquests aspectes i conclou amb l'afirmació de l'absoluta grandesa i transcendència de l'obra de Wagner i de la seva significació clàssica al costat de la dels grans genis de la humanitat; classificant-la com una monjoia de la completa evolució de les transcendents formes musicals de Bach i de Beethoven, com una gran cima solitària que marcarà el punt culminant, fins arribar als nostres dies, de l'art musical i del teatre; restant Wagner per llargs segles com una figura única, havent portat a cap l'obra d'art in-

(1) *Wagner et le Recul du Temps*. Albin Michel. París.

tegral, la síntesi grandiosa de les formes artístiques glorificades des dels tràgics grecs fins a la simfonia de Beethoven.

Naturalment que tot això en un llibre de duescentes cinquanta pàgines hi està tractat d'una manera sumària i compendiosa; però tot està dictat amb una gran sinceritat d'entusiasme, amb una intel·ligència clara i observació detinguda de les resplendents genialitats de Wagner; i per això el lector acaba per adherir-se cordialment a l'admiració i entusiasme fervent de l'autor. En recordar, sota la guia encesa de Bartholoni, les principals escenes de l'epopeia wagneriana un se li renova aquell ardor wagnerià, aquell encís de cosa nova i irresistible, com de poder màgic, que quasi tots havem sentit en les primeres impressions dels moments àlgids del geni de Bayreuth.

Un torna a amar, torna a entregar-se a aquell encís abassegador, que ens causaren les primeres audicions d'aquella música embriagadora, d'aquella música que de moment no enteníem prou, però que ens dominava a l'últim com un mal encís. Però després de passada aquella impressió dominadora, després que un ha comparat la qualitat d'aquella impressió amb la d'impressions d'altra música; després que un ha constatat que la forta impressió wagneriana no era contínua, ni en aquells temps que en podríem dir virginals, sinó que sovint aguantàvem la tensió en esperança de la gran escena lírica que ens havia de redimir de les dormides de l'Homer; després, a voltes, havem dubtat de l'excel·lència de l'essencial qualitat del geni de Wagner.

Bartholoni diu que l'obra de Wagner ja està jutjada: que ha guanyat ja el cor de tot el món musical; ve a dir que tota temporada d'òpera en un teatre sense obra de Wagner no té força per aguantar-se; que en tot concert simfònic és Wagner amb Beethoven qui verament aixeca el cor del públic devot. I això verament és cert i sembla un argument de pes. Però jo m'atreveixo a preguntar, distingidíssim músic i crític Mr. Bartholoni, estem prou en el *recul du temps* per a jutjar *justament* l'obra wagneriana? no duren encara circumstàncies de modalitat d'època, circumstàncies d'eixutesa de gènis musicals que recompensin l'absència de Wagner? no patim encara un poc de l'enlluernament de la potència exuberant i lluminosa de l'art apoteòsic de l'autor de *Parsifal*? Hi ha públic verament devot a tota una seva obra escènica *sencera*? Els fragments que s'executen en els concerts amb gran plaer del públic, al costat de les simfonies de Beethoven, i dels altres clàssics, per exemple, tenen verament de molt l'alè simfònic del geni de Bonn, la gràcia perfecció i tendresa de Mozart? la mar infinita de la musicalitat de Bach? Es dirà que cada geni té la seva modalitat i que no tots excel·leixen en les mateixes qualitats. Està bé; però els cimalls de l'art, els gènis que resten incorruptes per onades de segles que passin tenen una valor essencial que és el bàlsem que serva la seva immortalitat. El pur misticisme de Palestrina

és el bàlsem espiritual que l'immortalitza. Aquelles formes perfectes polifòniques transparents i escolàstiques viuran sempre per la sinceritat de la fe que els donà vida; allí dins hi ha el misteri de l'adoració humil, cristiana i profunda.

En Bach, trobem una altra modalitat més complexa; el misticisme és profund també, sincer; però hi ha també un element d'inquietud; un drama punyent atravessa per aquella ànima; la inquietud dels temps moderns ja la somou. El sentiment cristià s'aixeca potent i dominador, però porta la ferida sagnant de la sageta de la revolta del renaixement i del protestantisme. Aquesta inquietud, aquest dolor interior en l'ànima noble del gran cantor (la musicalitat més potent que ha existit en home) dona un gran caràcter patètic al gran músic que per això corprèn la nostra gent moderna, sedenta de bellesa trontollada com està per tanta malvestat i misèria. El misticisme de Palestrina és possessió; el misticisme de Bach és ja lluita. Mozart és un noi gran, o un gran noi, com se vulgui; té tota la innocència, però amb tota la intuïció endevinadora; atravessa cors i misteris amb tota ingenuïtat; canta i plora com un albat de Déu; és inconfundible en la gràcia i en la tendresa; i va més enllà, en el misteri, quan endevina que la mort se li acosta; però sempre amb l'ànima clara com doll d'aigua cristallina. Beethoven, heu's aquí un altre inquiet; el que és Bach comparat amb Palestrina, és Beethoven al costat de Mozart. Beethoven és l'espill del segle dels drets de l'home; és l'home revoltat contra la impura realitat, que busca desesperat el punt lluminós, que enyora la fe perduda i la reclama amb angoixa; és l'ànima noble, descentrada per l'escepticisme que prepara la revolta i el materialisme del món modern, però ànima noble, sincera, profunda, que brega en busca de la pau i de la justícia que tant enyora. Beethoven, com Bach, és també un místic en lluita; però amb lluita més dura pel mossec més aferrissat de l'escepticisme; per això l'esforç és més violent.

Ara, si anem a l'art de Wagner, no trobem que té un sentit més superficial, menys profund, menys humà que el sentit de l'art dels grans sincers que foren els abans anomenats? Wagner està preocupat en fer una síntesi de totes les arts, està sempre amb la idea, noble de debò, de redimir l'òpera de l'època barreja incoherent i una mica poca-solta de música, plàstica, gest i poesia sens altra finalitat que divertir a la gent distreta i mundana. Qui pot dubtar que ell és també un geni i un geni potent; qui no sap que en els seus personatges ideals va abocar coses íntimes que trontollaren la seva ànima i exaltaren les seves passions; però la preocupació del teatre, de la reforma, l'absorbia. És clar que en les seves obres posava la seva pròpia natura, amb els seus idealismes deixa de la idealitat que donaren a Alemanya els filòsofs i poetes del segle passat, sobretot Goethe i Schiller, tot aquell ambient de l'Alemanya romàntica; però tot això en Wagner era vida intel·lectual, no ar-

relava al fons del fons de l'ànima, com la fe de Palestrina i Bach; no era un ingenu ple de gràcia com Mozart; ni era un inadequat amb la societat que el voltava, amb el tremp d'un esperit honestíssim com el de Beethoven. Wagner posa als seus drames lírics tota una opulència de mitjans, tota una potència magnífica, tot un geni d'artista creador d'una nova modalitat, però que no té un tremp d'una humanitat profunda; com si la sinceritat no arrenqués dels fons de l'ésser; i quan aquesta sinceritat es presenta com en *Tristany i Isolda* (desfogament d'una passió pròpia vehementíssima), porta una modalitat pessimista, una exasperació malaltissa, com si sortís del fons d'un egoisme feréstec, sense el raig lluminós del sant amor que porta el ver consol i la vera vida de l'ésser. L'amor de *Tristany i Isolda* és un turment expressat genialment, germà del turment malaltís d'un René o d'un Werther. L'amor humà expressat per Beethoven en el Florestan i Leonora de *Fidelio*, en el deliqui del temps lent de la quarta simfonia, amb quina altra lluminositat cordialíssima no irradia! amb quina pau benefactora i encesa porta goig a l'ànima!

I del misticisme de *Lohengrin* i *Parsifal*, què en direm? *Lohengrin* verament és una obra de bonesa; la figura del protagonista irradia noblement; però el sentiment religiós que se'n desprèn no és més d'imaginació que de l'esperit? No té un tint de superficialitat, encara que agradabilíssim? En el mateix *Parsifal*, d'una major intensitat que *Lohengrin*, testament purificador de l'idealisme de Wagner, que conté algun fragment verament sublim, com en l'escena de la Consagració del Graal i en la del Divendres Sant; en aquests mateixos fragments, es troba el tremp de l'adoració devota, profunda i abnegada dels verament grans místics, de Palestrina i Bach? No s'hi sent sempre poc o molt la tirania del teatre?

Una obra hi ha de Wagner que ens guanya el cor completament, en la qual la humanitat és més sincera, on la bonesa eixampla el cor, on la musicalitat està vivificada contínuament per una vida rítmica i melòdica esplèndida, on l'ideal de l'abnegació s'hi sent més sincer: *Els Mestres Cantaires*. Aquesta obra és l'oasi verdejant, no direm al mig del desert, sinó al cor de la selva grandiosa però desigual i erradora de l'obra wagneriana.

Però és aquesta gran comèdia musical la que dóna el segell a l'obra wagneriana? Prenent l'obra de Wagner en conjunt, hi trobem la saba, la fortaleza, la humanitat, la grapa forta d'Esquil o de Sòfocles, de Shakespeare, aquests grans genis de l'escena? Hi ha la profunda sinceritat dinàmica, l'oblit de sí mateix, la bonesa cordial i resplendent, la humil i noble expressió de l'ànima d'un Palestrina, d'un Bach, Mozart o Beethoven? L'essencial qualitat de la música de Wagner es pot equiparar a l'excel·lència llur dels genis abans anomenats? Estem prou en el recul du temps, distingidíssim Mr. Bartholoni, per què en ferm judici puguem col·locar-lo en el rengle dels

grans genis isolats de l'art; o devem deixar-lo en grau inferior, deixant que passi el temps i que els que vinguin jutgin amb més llunyana perspectiva? Jo crec que almenys és més prudent suspendre el judici definitiu. "Ai posteri l'ardua sentença".

Pel demés, malgrat les observacions i dubtes que ens ha despertat la lectura del llibre que ha donat origen a aquestes ratlles, nosaltres no podem menys de recomanar-la a tots els nostres amants de la música. En ell apendran a apreciar el drama líric wagnerià amb tots els seus caires, tenint per guia una llum potent i educadora.

LLUÍS MILLET

Observacions a una "Organologia"

(Continuació)

N dels defectes més deplorables dels orgues adulterats de què parlàvem en nostre article anterior és el de llur incompatibilitat amb el gran art dels antics. Si havem d'esperar la música nova que semblen albirar els seus panegiristes (1), cal suposar que en tenir-la, podrem prescindir per a sempre més de les glorioses creacions dels grans Mestres de l'avior, des de Cabezón i Titelouze a Händel i Bach?

Es ben lloable i altament profitosa la tasca que s'han imposada bastants d'artistes contemporanis en voler fer reviure amb tota propietat les grans obres dels antics que sovint foren maltractades per certs professors de la passada centúria menys erudits i respectuosos que lliures i gosats. Com no podia menys de succeir, la norma que definitivament s'ha imposada és la fidelitat i el respecte a tota ultrança, assessorats una i altre pel bon gust i l'erudició. Amb aquest criteri veurem Guilmant publicar les seves col·leccions; Pirro i Schweitzer escriure llurs meritíssims estudis sobre J. S. Bach; Wanda Landowska donarà a llum el seu llibre *Musique ancienne*; Tournemire i Bonnet il·lustraran les obres de Buxtehude i Frescobaldi; Schweitzer, Widor i Vierne emprendran la tasca esglaiadora que suposa el comentari i la registració de l'Obra bachiana (2). Doncs bé; cap de les indicacions d'aquests il·lus-

(1) Confr. *Révolution récente dans la facture d'orgue*, par G. L. Miller, trad. du Dr. Bédart, p. 127, Merklin, op. cit., pág. 386, etc.

(2) No puc deixar passar l'ocasió sense recomanar particularment les grans edicions comentades pels dos primers Mestres (Schirmer New-York). Tots els volums fins aquí publicats em semblen un dels més grandiosos homenatges oferts a l'obra immensa del gran Cantor de Leipzig.

tres artistes de diferents escoles no pot ésser degudament realitzada sobre els flamants orgues de la nova moda... Per això no crec que el Sr. Merklin arribi a convèncer cap organista de bon gust en presentar-nos quasi com a model edificant (!) l'execució d'una fuga de Bach en aquella màquina pseudo-orgànica del cinema "Alhambra" de Berlín (pàg. 386).

Hom desitjaria trobar en el llibre del Sr. Merklin un criteri més precís, més sòlid i més artístic sobre un punt tan important com és la interpretació de la música antiga. Ço que diu a la pàg. 382, dels chorals de Bach "que malgrat estar escrits per tocar-se amb flautats pastosos i poca llengüeteria (1), s'obtenen millors resultats combinant-los d'altres maneres a l'orgue modern segons el *criteri particular* dels grans organistes", pot desorientar i falsejar les idees dels lectors que no tinguin altra font d'il·lustració. Amb molt de gust traduiria aquí els estudis magistrals de Schweitzer i Widor que figuren al primer volum de l'esmentada edició poliglota "Schirmer" de les obres de Bach, i especialment l'article intítulat "Avantatges i desavantatges de l'orgue modern" (2); allà veuria el lector quin és "el criteri particular dels grans organistes". Sia'm permesa solament una lleugera insinuació de la meua pròpia manera de pensar, tot examinant una comparança del Sr. Merklin.

"Esmerçar els mateixos colors que Bach en la interpretació de ses pròpies obres — diu la pàg. 295 — seria igual que obstinar-se a representar un drama de Schiller a la llum dels quinqués i llumaneres, sens voler aprofitar els efectes de la llum elèctrica, pretextant que en temps de l'autor hom no la coneixia"... La comparació és defectuosa i a més, molt exposada, tractant-se d'un element tan delicat com és el *color* el qual pel mateix que es troba íntimament unit a les idees immutables del compositor, participa fins a cer punt d'aqueixa immutabilitat i sols pot alterar-se imperceptiblement, sempre dins el que podríem anomenar sa *trajectòria natural i lògica*. D'altra manera hom tindria llibertat per fer tota mena d'experiments sobre les obres més venerables, *tamquam in anima vili*. Per la il·luminació dels drames de Schiller, quan Schiller ens demana simplement llum, claror, bé podem servir-nos de l'electricitat tenint esment, això sí, que els espectadors no vegin les bombetes, car si no hi tenim pas compte, ens exposam a fixar un arc voltaic sobre l'entrada d'un castell feudal... Més si Schiller ens demana precisament una lluma-

(1) Aquesta mateixa afirmació és massa absoluta. Recordi's la registració del choral *Ein feste Burg ist unser Gott* disposta pel mateix Bach per la inauguració de l'orgue de Mulhausen i trasmesa pel seu amic Walter: fagot de 16 al Gran Orgue; llengüeteria a la represa del pedal; Gran chor al final, etc. (confr. Spitta i Schweitzer). *Ab uno disce... aliquos*.

(2) Pàg. XIII a l'edició francesa de Widor; a la de Schweitzer, pàg. XIV. L'organista desitjós d'il·lustrar-se sobre aquest punt tan interessant pot llegir a més dues obres de gran vàlua: *L'orgue de J. S. Bach*, d'A. Pirró, i *J. S. Bach le musicien poète*, del Dr. Schweitzer. La primera d'aquestes obres està esgotada i es ben de plànyer que hom no la trobi ni a la Biblioteca de l'Orfeo, ni a l'Institut ni a l'Ateneu.

nera per obtenir el color històric, local o pintoresc d'una escena determinada, qui pensarà a aprofitar-se dels avantatges de l'electricitat, v. gr., per posar una làmpara d'escriptori americana sobre una taula macissa del segle XVI?

De la mateixa manera si tal o tal altra obra de Bach ens exigeix pel seu caràcter el timbre tan característic del cromorn o la color insubstituïble dels flautats antics d'ample talla, d'aquells principals tan rotunds sens ombra de mordents més o menys incisius, de res no ens serviran els celestes i els oboès dels nostres orgues moderns. Ni totes les Tibies, Harpes i Campanes del colós de Filadèlfia poden donar-nos un Nasard (1). Aquí val retraure la fina ironia de Guilmant: *Tout cela ne vous fait pas une tierce* (2).

Vol dir això que hem de fossilitzar l'orgue antic, com voldrien alguns Mestres intransigents (3), rebutjant les admirables invencions dels nostres dies? De cap manera! Certament Bach no va preveure el progrés meravellós dels temps moderns, malgrat el que insinua el Sr. Merklin a la pàgina 294 (4); citant una volta més a Guilmant podem dir amb ell que hom s'hi perd quan imagina ço que hauria fet el gran creador de les *Passions* sense les traves mecàniques de l'orgue del seu temps. Si Händel quedava encisat com un infant davant la rudimentària caixa expressiva de Sant Magne de Londres (5), amb quin astorament contemplaria els innumbrables recursos acumulats a qualsevol de les nostres complicades consoles? No despreciam, doncs, els mitjans que la inventiva genial dels grans organers posa a la nostra disposició: les caixes expressives repartides i emprades amb totes les precaucions necessàries; les incomparables facilitats de registració; els acoblaments naturals i transportats; les combinacions lliures i múltiples; els recursos de l'electro-pneumàtica; els mateixos timbres moderns units amb seny i art a les sonoritats clàssiques... heu's aquí un camp ben extens i aprofitable. Recordem però que tots aquests recursos ens han de servir per millor expressar el color

(1) Ja que hem anomenat aquest instrument, el més gran del món fins avui, convé rectificar un petit error estadístic del senyor Merklin. L'orgue de St. Miquel d'Hamburg no és pas el gegant de l'organeria. Contra els seus 163 jocs i 12.173 tubs, Wanamaker ha acumulat al gran Hall de Filadèlfia 18.146 tubs i percussions amb 227 jocs reals. Després d'aquest gran instrument encara sobresurten per damunt l'orgue d'Hamburg, el de Breslau (Pau Walker, 1913) i el de Liverpool (Willis, 1914), ambdós amb 188 i 167 jocs, respectivament. Hom pot llegir curioses i ben detallades referències del gran Wanamaker a la important revista *The Organ*, vol. II, p. 211 i vol. III, pp. 75 i 189.

(2) Huré, *L'Esthétique de l'Orgue*, p. 167.

(3) Confr. Dr. Bédart, *Réponse a M. Celiier et a M. L. Vierne*.

(4) El Dr. Schweitzer i Ch. Widor que han tocat l'orgue d'Arnstadt i altres instruments antics d'Alemanya, resolen els escrúpols del Sr. Merklin sobre el mecanisme: "Bach no tocava molt de pressa", diuen literalment. (Edic. cit. "Schirmer", p. V).

(5) Cal advertir una altra errata del Sr. Merklin. La caixa expressiva desgraciadament no pot haver-se inventat a Espanya durant el període 1750-1825, com afirma a la pàg. 108, car ella fou introduïda a l'orgue esmentat per Abraham Jordan devers l'any 1712. (Confr. Schweitzer, Widor i Miller, ops. cit.).

original; ja mai per trastocar-lo irrespectuosament. Si havem canviat els pinzells, la tela, certs components de la pintura, ha estat precisament per pintar amb més riquesa i perfecció els quadros *all'antico*. Per ésser antics a través del modern.

Pot ben realitzar-se aquest ideal en els diversos models que proposa el Sr. Merklin?

Ho creiem ben difícil per no dir impossible. En primer lloc les mutacions simples i compostes s'hi troben en nombre insuficient. Quan Henry Mulet arriba a exigir per elles un percentatge no res menys que de 31 per 100 (1), el Sr. Merklin els assigna unes proporcions que oscil·len entre 0'0 per als instruments més petits i devés 16 per 100 per als de més importància, advertint que els dos models més considerables (40 i 50 jocs) solament arriben al 10 i 12 per 100, respectivament. Es veu que hom pot considerar aquestes concessions com un exemple magnífic de generositat comparant-les amb les normes de Hope-Jones, el qual suprimiria en rodó tota mena de mixtures. John Matthews i Georges Miller en examinar algunes de les disposicions de l'ardit innovador (Worcester, 53 jocs; Buffalo, 82 jocs, etc.), ens asseguren que "allò" sona meravellosament (2). Pot ésser; però jo voldria poder establir una comparació, millor diríem, un pugilat, entre un d'aquests instruments i un altre d'igual importància proveït de mutacions i enriquit amb certs recursos de timbre i de mecànica propis del primer. No us imagineu el resultat?

JOAN M. THOMAS, PVRE.

(Acabarà)

(1) Es possible que algun organista trobi un poc exagerada aquesta proporció. No obstant, ella és ben lògica sobretot tractant-se de grans instruments. Al magnífic projecte de Charles Mutin per a la basílica de St. Pere de Roma (153 jocs, 5 teclats, 138 botons i pedals de combinació) hi figuren les mixtures en un 30 1/2 %. Direm de passada que si el senyor Merklin examina aquest encertat projecte publicat per primera vegada per Huré (op. cit., p. 137) i molt diferent del primitiu de Cavaillé-Coll, tal volta no tindrà opinions tan radicalment desfavorables sobre el progrés de l'organeria francesa. Per altra part, sortint de París, hom troba a Lille, Albi, Tolosa i altres ciutats, instruments ben moderns deguts a l'orguer francès Th. Puget, amb transmissions tubulars, fons d'alta pressió, desdoblaments d'octaves, crescendo rotatiu, aparell automàtic, etc., etc., de totes les quals coses n'hauria d'haver fet esment el senyor Merklin a títol d'informador imparcial i documentat.

(2) Matthews, *Handbook of The Organ*, pàg. 106; Miller, op. cit., p. 143.

Des de Ginebra

Després de la meua darrera lletra hi ha hagut a Ginebra i arreu de Suïssa belles audicions musicals. Sovint havem sentit joies i emocions que amb diners hom no podria certament pagar.

Em veig obligada a no parlar sinó de les principals manifestacions musicals que havem tingut. Si no ho feia així, necessitaria l'espai d'un llibre per parlar de tot.

I per començar, cal citar els importants concerts clàssics oferts als aficionats per l'Orquestra Romand. Concerts que s'han efectuat arreu de la Suïssa francesa, sota l'excehnt direcció del mestre Ernest Ansermet. Hi havem sentit com solistes: Ilona Durigo, cantatriu, que interpretà pàgines de Bach i de Mahler; Adolphe Busch, violinista, que col·laborà a dos concerts (tocà molt bé el *Concert en la major* de Mozart); Alfred Cortot, que executà el *Concert en mi bemoll*, per a piano i orquestra, de Beethoven; E. Fenermann, violoncel·lista, i Pembaur, pianista, famosos intèrpret dels mestres romàntics, que tocà el *Concert en fa menor*, per a piano i orquestra, de Chopin, de faiso encisadora. Es tracta, realment, d'un gran artista.

Parlant d'un d'aquests concerts clàssics en el programa del qual hi avia l'*Octava Simfonia* de Beethoven i obres de Mozart, Wagner, i el *Poema fúnebre*, de C. Chaix, un dels nostres millors crítics escrivia: "Els aficionats, espantats per Strawinsky, insensibles a Schoenberg i inquiets en escoltar la música de Honegger, han tingut la sort i han sentit el goig d'assistir amb tota tranquil·litat a un concert absolutament clàssic".

En veritat, fou un bell programa d'un interès superior, i confesso haver fruit infinitament, sobretot escoltant la simfonia de Beethoven.

El concert extraordinari a benefici de l'Orquestra que ens ocupa es veié ben concorregut. Hi assistiren es pot dir tots els aficionats de Ginebra. S'executaren pàgines de Bach i de Beethoven. Foren solistes d'aquest concert, Adolph Busch, l'eminent violinista, que ofrenà la seva col·laboració generosa i convidà a sos confreres: Grusmer, violoncel·lista notabilíssim, i Serkin, pianista. Vàrem sentir el *Concert en re menor*, de Bach, per a dos violins i orquestra; el triple concert per a violí, violoncel i orquestra, de Beethoven i, del propi autor, el *Concert* per a violí, obra admirable, com ja és sabut, d'un cap a l'altre. L'audició sobretot de la darrera obra despertà un entusiasme i motivà un bell i xardorós esclat d'aplaudiments. Aplaudiments que compartiren el solista, el director i l'orquestra.

A la sessió següent escoltàrem la *Novena Simfonia*, de Beethoven, per a orquestra soli i chor. 350 executants, tot plegat, sota la direcció del mestre Ansermet. Fou una bella idea de terminar la intensa activitat de l'orquestra Romand amb el més gran monument simfònic de tots els temps. I quina vida donaren a l'esmentada producció, el director, la seva orquestra i els chors! Aquesta obra va produir una fonda impressió, ja no cal dir-ho, i els executants assoliren el més gran èxit.

La *Passió segons St. Mateu* executada a la Catedral de St. Pere, sots la direcció d'Otto Barblan, va atraure nombrós auditori. L'execució no fou pas del tot perfecte.

però hi hagué, amb tot, moments emocionants. El caràcter general del drama sagrat fou justament interpretat. Els chors foren excel·lents, però els solistes palesaren qualitats ben variades, excepció feta de la sopran Na Debogis, que estigué admirable en cantar les dues àries.

Fou ben interessant també la tercera sessió de les *Noves Audicions*, dedicada als vells mestres: Dall'Abaco, Heinrich Schütz, Haendel i Bach. La *Cantata*, de Bach, per a soprano, orquestra, orgue i chor, representà el moment culminant de la vetllada. L'obra és molt expressiva i molt bella i fou molt ben executada.

La interpretació de la *Damnation de Faust*, de Berlioz, a la Catedral de Lausana i al Casino du Rivage, de Vevey, esdevingué també una important manifestació artística. Aquesta llegenda dramàtica per a solí, chors i orquestra, dirigida pel mestre Hermann Lang, obtingué un èxit franc. Foren solistes, Na Monjovet, sopran de l'Opera; Ernest Bauer, tenor de Ginebra; Enric Albers, baix de l'Opera Còmica i S. Gétaz, bariton.

Quant als recitals de piano, aquests darrers temps devingueren ben nombrosos. Els més notables foren els que donà Na Llúcia Caffaret de París, que ens provà que és una pianista ricament dotada i una brillant artista i En Robert Casadesús, pianista perfecte i músic complet. Després de Paderewski, Chopin no havia trobat aquí un intèrpret que aconseguís expressar amb més força que En Casadesús el lirisme de la seva ànima atormentada.

Alfred Cortot és un altre meravellós pianista que, després d'haver triomfat als Concerts de la Suïssa Romànica ens donà un recital romàntic i d'un interès absolutament superior. La *Sonata* de Liszt, els 24 *Préludis* de Chopin, els *Estudis simfònics* de Schumann fou tot executat amb art admirable per aquest músic cultíssim, sensitiu i, d'altra banda, modest. El públic ovacionà inlassablement al gran pianista francès.

Havem tingut també el gust de sentir una de les pianistes més perfectes dels nostres temps, Tina Filiponi, que havia ja vingut a Ginebra l'any 1917, quan no tenia sinó 14 anys. Ha assolit de bell nou un gran èxit. El seu talent és extraordinari. Tocà molt bé les obres dels clàssics Haendel i Beethoven. Els interpretà amb innegable elevació. Fou acollida amb simpatia.

Els molts interessants Concerts històrics de William Montillet, l'eminent organista de St. Josep i professor al Conservatori de Ginebra, foren també molt seguits. Hi assistiren tots els músics. Interpretà obres de totes les escoles. Aquest artista, que prepara el seus concerts amb la més gran cura, interpretà produccions de Couperin damunt un instrument ben diferent dels del temps del mestre francès, però imità admirablement les sonoritats antigues, sense les quals no és possible apreciar la música vella. L'eloqüència de les melodies i la claredat de l'harmonia foren ben palesades. El sentir un intèrpret tant perfecte com el que ens ocupa constituí un viu plaer.

L'Orquestra Filharmònica de Berlín, que ha tocat sovint a Suïssa, frueix aquí d'una gran nomenada. Aquest prestigi el deu, no solament als directors de primer ordre que l'han sempre dirigit, sinó, oi més, a la valor dels seus músics. Aquesta vegada fou dirigida pel mestre W. Furtwängler i l'orquestra de Berlín ens ofrenà les mateixes obres que havia ja interpretat entre nosaltres, quinze anys ençà, sota la direcció de Nikisch. Beethoven, Strauss i Wagner figuraven en el programa. Esperem que quan tornin els músics berlinesos ens canviaran en futur programa.

Festival Artur Honegger. Parlant del susdit Festival, llegirem en la *Tribuna de Ginebra*: "Hom coneix el famós agrupament dels sis que ha volgut fer-se conèixer al món musical mitjançant fets bastant rars, on el *cabotinage* o simplement la *réclame* feta amb traca han aconseguit un lloc preponderant. Honegger, que és el que té més talent entre els Milhaud, Cocteau, Poulenc, Satie (1) i altres *vius*, ha abandonat bentost l'agrupament en qüestió, la *réclame* escandalosa del qual sembla haver sorollosament fracassat, i s'ha imposat gràcies a la seva originalitat, a la seva força, a l'atenció dels músics".

Al festival d'aquest artista s'executaren fragments de *Pàques a New York*, per a cant, solí i quartet; una *Rapsòdia* per a dos violins, viola i piano; un *Quartet* per a instruments de corda i una *Sonatina* per a dos violins. L'autor s'encarregà de la part de piano. Caldria veritablement tornar a sentir aquestes obres difícils d'executar i d'entendre, car seria imprudent de judicar-les després d'una primera audició. Però aquest festival ens ha provat que Honegger té un real talent. La seva música és rica i té una gran força expressiva. Es pot dir que l'obra d'Honegger s'imposa.

Els tres concerts donats a la Catedral de Berna per la Societat de Cant Sagrat de Ginebra, sota la direcció d'Otto Barblan, obtingueren un gran èxit. Les dues audicions de les *Béatitudes*, de Cèsar Franck, varen produir en el públic una profunda impressió. El tercer concert fou enterament consagrat a les obres del mestre Barblan. El públic aplaudí també força.

Marcel Dupré. — Heu's aquí un artista de nomenada ja mundial. La seva virtuositat i la seva memòria són fantàstiques. Dotat de qualitats musicals veritablement extraordinàries, coneix com ningú, tal volta, els secrets de l'orgue. El seu èxit fou gros, sobre tot tocant les obres de Bach, Clerambault i Schumann.

Quartet de Budapest. — Aquest Quartet no és tan conegut com el Quartet Rosé, però posseeix grans qualitats. El seu estil té aquella elevació, aquella justesa d'accentuacions, aquella intensitat expressiva sense les quals no poden ésser interpretades les obres dels grans mestres; les de Beethoven particularment, al qual el susdit Quartet dedicà el seu programa.

Onia Farga ha visitat també aquesta ciutat i ha donat un recital de piano i de violí a la sala del Conservatori. El seu programa era molt interessant i l'excellent artista fou molt aplaudida. Una sardana que ella ha escrit fou naturalment molt apreciada per part de la colònia espanyola que assistia al concert. La Sra. Anglada, que fou una de les seves millors deixebles, l'acompanyà al piano amb la més gran cura.

La cobla *La Farnese*, de Santa Coloma de Farnés, s'ha fet sentir a Ginebra i ha obtingut el més gran èxit. Ha tocat també al Casino de Basilea on tenia lloc l'Assemblea General de la Societat Espanyola de Beneficència de Suïssa, que presideix ja fa anys el senyor En Miquel Bosch. Aquesta bella festa, que cada any esdevé més brillant i a la qual assistiren prop d'un centenar dels seus associats, la majoria espanyols, que resideixen a Suïssa, fou honorada amb la presència del nostre distingit

(1) Satie no ha format mai part dels Sis (Honegger, Dàrius Milhaud, Poulenc, Auric, senyoreta Tailleferre i Durey) per més que ha estat tal volta l'inspirador d'algun d'ells. (N. del T.).

ministre de Palacios i la seva família. Assistiren també a la festa que ens ocupa alguns cònsuls de diverses ciutats suïsses. Tothom escoltà amb viu plaer, executades de faiso perfecta, sardanes de Pep Ventura, Morera, Manén i Serra.

Artur Toscanini i la seva orquestra del Teatre de la Scala, de Milà, han vingut a Suïssa per tal de cloure dignament el present curs. Ens proporcionaren plaers artístics inoblidables. Figuraven en els programes: la *V Simfonia* de Beethoven, la *II* de Brahms i obres de Respighi, Martucci, Rossini i Wagner. Toscanini és el director més complet que havem aplaudit a Ginebra. Es un màgic subtil i ple de força que dóna vida a totes les obres que interpreta. Feliç aquell que posseeix aquesta facultat divina. A Ginebra, Lausanna i Zurich, en fi, arreu on actuà la cèlebre orquestra italiana despertà un entusiasme indescriptible.

No podria terminar aquestes ratlles sense dedicar alguns mots a l'Exposició de pintura espanyola que acabem de tenir. Les obres foren exposades a la Galeria Lador, de Ginebra. Aquesta exposició, molt important, aplegà les teles d'uns 30 pintors de gran talent: D. Baixeras, M. Bernad, A. Cabanyes, J. Colom, M. Felez, F. Galofre Oller (pare i fill), B. Gili Roig, Joan Llimona, J. Moisès, J. Moreno Carbonero, Puig Perucho, N. Raurich, R. Urgell, J. Vidal Cuadras, J. Villegas, A. de Ferrater, etc.

Aquesta manifestació artística tan interessant fou un esdeveniment en la vida intel·lectual de Ginebra. Era la primera vegada que teníem ocasió d'admirar aquí un conjunt de teles tan remarcables. Les obres dels nostres pintors palesaven en general una extraordinària habilitat, bella preocupació de fer obra definitiva i ens trametien gairebé totes un xic del bell sol de la nostra terra. Els nostres artistes pintors foren molt festejats, molt alabats.

LL. BOSCH I PAGÉS

Ginebra, juliol del 1924.

Des de Madrid

Totes les primaveres solen ésser a Madrid fatalíssimes per a gran part de l'afició filharmònica, perquè en apropar-se la Setmana Santa es paralitzen dues classes de l'activitat musical, això és: el Teatre Real (únic lloc on aquí es pot escoltar òpera, sigui aquesta bona o dolenta; antiga, mitja o moderna; excellent o adversament representada, amb repartiment ja homogeni en quant a la qualitat de les principals figures, ja cercat a la fi de que es llueixi exclusivament el *divo* o la *prima donna* a la moda al costat dels quals la primera tiple, el primer tenor, el primer baríton, el primer baix semblen sortits del rengle dels darrers en llurs respectives cordes) i els concerts simfònics d'altura (és a dir aquells on una orquestra acreditada toca obres de selecció, procurant-se en ofrenar estrenes no sempre tan ben triades com el bon gust exigeix, perquè abans que tot s'atè a la novetat i al snobisme).

Si durant la primavera es forma qualche companyia d'òpera, està condemnada al fracàs prematur sens gens de glòria per a l'art; si actua alguna bona orquestra, ho fa per a sortir del pas, executant obres ja gastades en el repertori que es rasquen i bufen amb la facilitat més gran per a fruïció d'un públic contentadiç en concerts veraments populatxers.

I què queda, doncs, si el Real tanca les portes — amb lo qual, diguem-ho en un incís sincer, no es perd pas gran cosa — i si les Orquestres emprenen llurs *tournees* per les províncies, o emmudeixen aquí o solament donen senyals de vida per a sortir del pas sense grans preocupacions ni exquisida cura?

Queda quelcom encara. Les sessions de societats privades, com l'Associació de Cultura Musical, i alguns concerts aïllats per virtuoses que es presenten esporàdicament com orenetes a l'hivern. Però això dura encara poc. Al més llarg, dos mesos de la primavera. Perquè vers el quinze de maig, entre Sant Isidre amb els seus forasters, la llargària dels dies amb llurs calors i la sobrecàrrega d'audicions musicals iniciada el mes de novembre de l'any precedent, amb la fatiga de molts oïts i qui sap si de no poques intel·ligències, el públic filharmònic ja no escolta música sinó és a l'aire lliure, i si qualche artista s'aventura a donar un concert en lloc tancat, tindrà per auditori deu acomodadors, una vintena d'amics i quaranta curiosos, tot lo més. Res, en total; quan no solament es persegueix l'èxit artístic, sinó també el financer.

Això sí; els sorolls musicals abunden que és un gust. S'obren tots els balcons, i fins el meu arriben, devegades, en lluita desenfrenada les baralles de dos pianos i les de tres o quatre gramòfons que, sense pietat per al que escolta, llencen llurs notes simultàneament, potser per a fruïció d'algun "politonalista" de l'última fornada. Per sort, encara, la radiotelefonía imperant deixa muts alguns disques gramofònics, que sinó... Verge Santíssima, sinó!...

Sota aquest influx pluritonalista escriu la present crònica. Calla un dels dos pianos. Emmudeixen tres gramòfons. M'aturo per a beure un vas d'aigua: el cinquè o sisè de la xardorosíssima jornada. I als meus oïts arriba de repent, gangosa, nasal, un xic estrident, la cançó d'un gramofon. La cançó; sí, la cançó, perquè no és una obra instrumental, sinó vocal, la que es fica dins del meu despatx des de la casa veïna. Aqueixa cançó es nomena *La sardana de les monges*. Faig constar el fet per l'interessant que és, i renuncio a esmentar la llista d'artistes actuant a Madrid durant la primavera passada — en qual llista diré solament que s'hi han comptat el compositor-pianista Ravel i el violinista Thibaud.

No sempre haurem de limitar-nos a parlar de música francesa, o alemanya, o russa, o escandinava, en ressenyar el moviment artístic madrileny. Just és que parlem també alguna vegada de música catalana encara que sia, com ara, incidentalment. I que es sàpiga que, a falta d'orfeons que podrien divulgar-la a la Vila "del Oso y del Madroño", no deixen d'haver-hi gramòfons els disques dels quals porten un rejuveniment de repertori, un aire de novetat i un effluvi de vida que contrasta obertament amb l'abús d'obres corrents i la lleugeresa de llurs execucions que la primavera perdona, perquè en la més tèbia estació de l'any la bella música no interessa pas tant, en aquesta ciutat frívola i joiosa, com els cavalls de les carreres hipiques amb altes recompenses, els cavalls de circ sempre habilidosos i els mateixos

cavallets de "carrusel" que volten per obra i gràcia dels "Tíos Vivos" contemporanis, en les revetiles populars, al so de desafinats orquestrons alimentats per qualsevol anticuat vals en col·laboració amb el fox-trot d'última moda (1).

JOSEP SUBIRÀ

20 juny 1924.

(1) Per a completar la precedent crònica madrilenya, ens caldrà esmentar, encara, la conferència sobre la interessant figura del músic-poeta Josep Anselm Clavé, que va donar el nostre benivolgut amic i col·laborador, l'erudit escriptor Josep Subirà, al Casal Català, de Madrid, el dia 3 de maig. No insistirem sobre la importància d'aquella conferència, ja que els nostres llegidors se n'hauran percebut prou bé pel fragment de la mateixa que publicarem en el número propassat de juliol, dedicat al centenari de Clavé. (N. de la R.).

Orfeó Català

CONCERT AL SALO D'ACTES DEL COL·LEGI DEL S. COR DE JESUS

La novella Associació de Música de la Congregació de la Immaculada i Sant Lluís Gonçaga, invità l'ORFEÓ CATALÀ per a donar un concert al saló d'actes del Col·legi del Sagrat Cor de Jesús, el qual va efectuar-se el dia primer de juny a la tarda.

El programa, interpretat davant d'un auditori molt entusiasta compost dels socis congregants i llurs famílies, comprenia les obres següents: *El Cant de la Sonyera*, Millet; *El rossinyol*, Mas i Serracant; *Cançó de Nadal*, Pérez Moya; *Cançó de Nadal*, Romeu; *L'hereu Riera* i *La gentil Margarida*, Cumellas Ribó; *Cançó de bressol*, Sancho Marraco; *Els fadrins de Sant Boi*, Pérez Moya; *La filla del marxant*, Cumellas Ribó; *La sardana de les monges*, Morera; *El pastoret*, Millet; *Negra sombra*, Montes; *Cançó de nois*, Grieg; *Tres ocellets del paradís*, Ravel; *La Mare de Déu*, Nicolau; *Ave verum*, Saint-Saens; *Credo* de la Missa "Papa Marcel", Palestrina.

Els forts aplaudiments que esclataren al final de les peces esmentades obligaren la repetició de bon nombre d'elles, essent ovacionat el mestre Millet davant la massa choral i aplaudint-se força també la tasca curosa dels solistes senyoretes Fornells i Roca i senyors Torra i Crespo.

Els elogis de l'auditori foren unànimes en comentar l'èxit d'aquest concert.

CONCERT EN OBSEQUI ALS SOCIS PROTECTORS

A semblança d'aquelles vetustes i patriarcalcs famílies que en llur dispersió sabien trobar una bella diada per aplegar-se i contar-se mútuament ço que els havia

esdevingut en el temps de llur separació, la gran família de l'ORFEÓ CATALÀ cada any també sap aplegar-se en germanívol i plaent concert, on a més de gaudir de la satisfacció de reveure's amistats i coneixences, la Secció Choral amb el mestre Millet ens conta com un pare amorós ço que més èxits li ha valgut durant l'any, fruit del seu treball i de la seva perseverància.

Enguany, el dia 15 de juny, a les deu de la nit, fou el concert corresponent al present curs, tan abundant en concurrència com pròdig d'entusiasme, executant-se el següent programa: *El cant de la Senyera*, Millet; *El galant desdenyat*, *La mal maridada* i *El mariner*, Pérez Moya; *La gentil Margarida* i *L'enyor*, Cumellas Ribó, i *El moliner*, Alfonso. Les senyoretes Roca i Ensenyat i el senyor Torra, a càrrec dels qui anaren els solis respectius d'aqueixa primera part, junt amb el mestre Millet i tota la secció choral, foren molt aplaudits.

En la segona es va cantar: *Comiat del Carnestoltes*, Rimsky-Schindler; *Hivern*, *vós sou fort desplaent*, Debussy; *Garideta*, *Tres ocellets del Paradís* i *No aneu pas al bosc d'Ormonda*, Ravel; essent totes molt celebrades i aplaudides havent de bisar-se *Tres ocellets del Paradís* a insistència de l'auditori.

La tercera part era integrada per: *Cançó de bressol de Nadal* (chor d'homes), Novák; *Cançó del rossinyol* (chor de noies amb piano), Lambert; *Cançó dels pastors* (poemet nadalenc. Solis, chors de pastors, chor d'àngels amb acompanyament d'orgue i piano), Pérez Moya; *Hodie Christus Natus Est*, Nanini; *Psalm CL* (chor i orgue), Cèsar Franck.

El mestre Millet, davant de la secció choral, fou molt aplaudit, així com el mestre Salvat, en la seva part de piano de la *Cançó dels pastors*, i el mestre Pérez Moya, autor de la mateixa, en l'orgue. També ho foren els solistes, senyoretes Fornells, Roca, Ensenyat i Olivella i el senyor Torra, a càrrec dels quals anaven els solis d'aqueixa part.

El concert va finir a mitja nit essent tot ell pròdig de generós entusiasme i amigable companyonia.

UNA FORADA A LA CONRERIA

Per a correspondre, en part, a l'abnegació i entusiasme amb què la massa choral coopera a la tasca de l'ORFEÓ CATALÀ, sota la direcció dels mestres respectius i a son cap En Lluís Millet, la Junta directiva va acordar facilitar als orfeonistes els mitjans perquè poguessin, junts, fer una forada als boscos de la pintoresca "Font dels Monjos", de l'enlairada Conreria, del convent de Montalegre.

La forada es va fer el diumenge, 29 de juny.

De bella matinada, ja les colles de jovent, els més animosos, s'enfilaven muntanya amunt, des de Badalona. Cantant i bromejant, anaven en corrues per la carretera, per les rieres d'En Pomar i Montalegre, per Mas-Ram i la masia d'En Sanromà, i el camí de Sant Bru, fins arribar al coll de la serra, on hi ha el grandiosos casali de la Conreria.

Els orfeonistes s'aturaven a la grandiosa era que és un dels bel·lesguards de Ca-

talunya més magnífics. S'hi gaudeix, des d'allí, la més esplèndida visió de la mar i de la muntanya, cobricelat per la pineda que encara cobreix aquells cims.

Des d'aquell mirador, esperaven als que per la carretera pujaven en els autònibus i autocamions del Restaurant de la Font dels Monjos.

La secció de nois, guiada pels mestres Pujol i Tomàs, des de Montgat anà a Tiana, i des d'allí, a peu, seguiren riera amunt, entre vinyats i tarongers, i assoliren el coll de Montalegre, saludant amb alegria cridòria a llurs companys que ja els esperaven.

Des de la Conreria, en pocs minuts, baixaren a la Font dels Monjos que, si bé no és molt abundosa a l'estiu, és fresca i regalada.

Davant de la font, hi ha una ampla plaça, ombrejada per pins, alzines i plàtans. Aquesta plaça fou centre de l'animació, mentre les dones feineres s'endinsaven per aquelles afraus a encendre fogueres on coure-hi la minestra.

Els orfeonistes casats hi portaven llur xamosa mainada que eren el més bell encís de la festa. Els endiablats nois de l'ORFEÓ no pararen ni un moment, no deixant ni una afrau per a baixar ni un turó per assolir. Les més jovencelles orfeonistes saltaven la corda i practicaven tot el repertori de jocs, mentre els joves ho arrodonien amb tota mena d'acudits, que eren la joia de la concurrència.

Evidentment hi mancava una cobla que hi toqués sardanes, però no se'n trobà ni una; totes ja estaven llogades.

A la una, arribaren el mestre Millet i el seu fill, el president En Joaquim Cabot; el vice-president, En Vicens Moragas; el tresorer, En Tomàs Millet, essent saludats amb una formidable ovació.

Aviat arribà l'hora de dinar: els uns ho feren a la sala del Restaurant, els altres en grans taulades sota dels arbres, a la plaça, i molts pels recons i afraus de la vall, sota l'espessa arbreda.

Tantost s'havia començat a dinar, surt de la sala del Restaurant, en doll d'harmonia, l'himne de l'ORFEÓ CATALÀ. El brogit de les taulades para i hi ha un silenci concentrat, no sentint-se sinó el cant que, grandíols i solemniol, s'escampa i davalla per la muntanya. L'emoció era intensa.

A l'esvair-se la darrera nota, un aplaudiment que sortia de tots els indrets de la vall, ressonà clamorós i entusiasta, com si fos l'eco de la bella i esperançadora cantúria.

A les postres arribaren els bons patricis, En Joan Llimona i En Joan Alandí (individus de la Junta), amb llurs famílies.

Mentre En Joaquim Cabot va llegir, de la manera perfecta i mestrívola com ell sap fer-ho, les poesies del preciós petit volum "Cireres" (edició única de 33 exemplars), signades pels cimals de les lletres catalanes, amb motiu de l'ofrena d'un cistell de cireres garrefals, de la plana de Lleida, que el va fer mestre Magí Morera i Galícia. Foren estrepitosament aplaudides i molt celebrades per les damiselles orfeonistes que formaven l'avantguarda de l'auditori.

L'animació va créixer en obrir-se les comportes de l'eloqüència humorística. I tornaren a funcionar els jocs, i es reprengué la gatzara, fins que el sol anava baixant, i avall de la muntanya baixaven també els nostres cantaires joiosos i satisfets de la jornada fruïda en plena natura.

EXAMENS DE FI DE CURS

El dia 15 de juliol es celebraren els examens de fi de curs que tots els anys es fan per a la secció de nois. Enguany el resultat no ha estat tan satisfactori com altres cursos. Sembla com si la mainanda tingués altres preocupacions. Hi influirà, tal volta, la mania del sport? Els nois han de perseverar més en l'estudi de la teoria i del solfeig, sense perdre tampoc les classes de conjunt on hi posaran la major cura. Es de desitjar, doncs, que les calificacions altes siguin atorgades el curs vinent amb més gran abundor.

Heu's aquí el repartiment de notes que el jurat, presidit pel mestre En Lluís Millet, va fer entre els nois examinats:

Primera secció. *Notabilíssim*: Josep Martín. *Notable*: Ramon Casadevall, Joan B. Martínez, Joan Payès, Josep Calvillo i Josep Garcia. *Bo*: Jaume Crivellé, Francisco Torné, Jaume Carles, Sebastià Borràs, Guillem Gregorio i Jordi Net. *Aprobat*: Josep Borràs, Josep Crivellé, Valentí Ibáñez i Josep A. Pinent.

Segona secció. *Notable*: Benet Sala, Robert Sardà, Joan Farreras i Albert Morell. *Bo*: Joan Roca i Ramon Payès. *Aprobat*: Francesc Albertí.

Tercera secció. *Notable*: Manuel Iglésias, Josep M. Cassany, Josep O. Cassany i Sebastià Guinjoan. *Bo*: Joan Mullor i Lluís M. Cassany. *Aprobat*: Josep Esquirol.

Quarta secció. *Notabilíssim*: Ferran Cardús. *Notable*: Joan Morell. *Bo*: Enric Ferrer i Josep Bou.

FUNERALS EN SUFRAGI D'EN GUIMERA

Cumplint l'acord prè oportunitat per la Junta Directiva de l'ORFEÓ CATALÀ, en els funerals que en sufragi de N'Angel Guimerà es celebraren el dia 29 de juliol a la parròquia de Nostra Senyora del Pi, les seccions d'homes i nois de la nostra institució, sota la direcció del mestre Millet, hi cantaren la Missa de Requiem de Vitòria, interpretant, encara, durant les misses resades, diversos motets amb la valuosos cooperació del popular tenor N'Emili Vendrell.

Catalunya

BARCELONA

PALAU DE LA MÚSICA CATALANA: ASSOCIACIÓ D'AMICS DE LA MÚSICA. *Teodor Ritch*. — Aquest distingit tenor rus, correctament acompanyat pel pianista Blai Net, s'encarregà del quinze concert del present curs. Interpretà produccions de Rimsky-Korsakoff, Tchaikowski, Jacobson, Gretchaninoff, Messager, Lalo, Borodin, Rachmaninoff i Kachevaroff. El programa fou, doncs, gairebé tot consagrat als moderns mestres russos. Teodor Ritch cantà amb innegable talent l'interessant programa

Però el seu estil, en general, ens semblà més propi per al teatre que per a una sessió íntima de cançons. I el que diem del seu estil podria també dir-se d'algunes de les obres que el dit artista interpretà. I els *amics* l'aplaudiren.

Concert setzè. *Recital Alfred Romea*. — El ben notable i estudiós concertista que els *amics* havien ja aplaudit fa algun temps, es presentà de bell nou davant dels nombrosos associats de l'entitat que ens ocupa i tocà un bonic i ben seriós programa en el qual figuraven obres de Robert de Viseo, Brocà, Coste, Sor, Mozart-Sor, Aguado, Tàrrega i Romea.

N'Alfred Romea tocà la guitarra conscienciosament, amorosament. I el seu tocar és sempre segur i tothora net, alliberat d'efectismes barroers. N'Alfred Romea és, doncs, un artista l'actuació del qual apareix sempre guiada pel més depurat bon gust. I hom l'escolta, per tant, amb viu plaer.

Els *amics* acolliren amb insistents aplaudiments al ben simpàtic concertista i l'obligaren a afegir més d'una pàgina al seu programa.

Concert dissetè. *Mercè Plantada*. — La ben coneguda i sovint aplaudida *liederista* cantà un enfilall de cançons de Schubert, Schumann, Cornelius, Fauré, Chausson, Brahms, Weingartner, Strauss, Glazunow, Grieg, Borodin, Txaikowski, Strawinsky i Mussorgsky.

Mercè Plantada canta amb bonica veu i amb sentida delicadesa. Però el seu estil és potser un xic uniforme. Hauria de cuidar, d'altra part, algun cop, l'afinació. Corregit aquest petit defecte, les qualitats de la ben notable *liederista* apareixerien encara més pures. I que ens perdoni la ben distingida i sempre aplaudida artista la nostra observació. És certament filla de l'interès que ha aconseguit sempre inspirar-nos la molt talentosa cantatriu.

Mercè Plantada fou ben acompanyada per la senyora Sancristòfol de Folch.

Concert divuitè. *Nicolau Orloff*. — Heu's aquí un pianista que ens atrevim a qualificar de formidable. Posseeix una tècnica interessant i completa. Les seves interpretacions (acurades, plenes de matisos) són, però, algun cop, potser massa *personals*. En aquest sentit, amb tot i admirar, per exemple, l'execució sorprenent, més d'un cop vertiginosa, dels *Estudis Simfònics*, de Schumann, no sempre aplaudirem les llibertats de l'estilista...

Nicolau Orloff tocà, ultra la producció que acabem d'esmentar, *Preludi i fuga en la menor*, de Bach-Liszt; *Scherzo*, *Nocturn*, *Estudi*, *Berceuse* i *Polonesa en la bemoll major* (la tocà seriosament, admirablement!), de Chopin, i pàgines de Liszt, Balakirew, etc.

Repetim-ho: Nicolau Orloff és un pianista formidable que ens plauria tornar a sentir. — X.

Orquestra d'Estudis Simfònics. Segon concert. — La ben simpàtica orquestra de la qual formen part distingits i ben estudiosos aficionats de la nostra ciutat, és actualment dirigida pel jove mestre N'Eduard Toldrà. En el segon concert que ens ocupa tocà una bellíssima *suite*: *Holbergiana*, de Gade; *l'Inacubada*, de Schubert, i tres ober-

tures representatives de tres èpoques de l'obertura simfònica: *Ifigènia a Aulida*, de Gluck-Wagner, *Les Hebrides*, Mendelssohn, *Pròleg per a Edip Rei*, de Max Schillings.

La jove *Orquestra d'Estudis Simfònics* ha estudiat ja força i ha estudiat bé. Els joves músics que la constitueixen toquen amb fe. I sovint fan ja l'efecte de professionals. En dirigir l'Orquestra de la qual parlem, N'Eduard Toldrà es revelà veritable *director*. Té un bell ritme i suggereix els seus músics amb facilitat.

I aquest concert esdevingué agradós, no solament pel que es feia, sinó pel que allò que es feia representava. — X.

ASSOCIACIÓ DE MÚSICA "DA CAMERA". *Orquestra de la "Société des Concerts du Conservatoire" de París.* — Els tres darrers concerts del curs que ha finat constitueixen una festa magna d'art amb la vinguda de la famosa orquestra de la "Société des Concerts du Conservatoire" de París, que dirigeix el talentós mestre Philippe Gaubert. Rares són les ocasions de poder admirar a casa nostra una entitat del prestigi de què frueix al món musical l'esmentada orquestra parisenca i per això és més d'agrair l'esforç de la direcció artística de la Música "da Camera" en procurar-nos un goig tan refinat i complet com ha estat copsat en la darrera de les seves manifestacions, dedicada als socis que sostenen amb un tal esplendor el renom de l'expressada societat barcelonina.

L'interès d'aquests tres concerts, verificats els dies 10, 11 i 12 de juny, radicava igualment en la depurada perfecció de les execucions com en la tria del repertori en el qual figuraven, com és de suposar, les primeres firmes de l'escola moderna francesa.

Hom admira tot seguit en les audicions de l'orquestra de la Societat de Concerts del Conservatori de París un perfecte equilibri i un domini cabal de les obres, les quals són interpretades amb gran justesa d'estil i amb una gamma de matisos que no s'extralimita mai en els efectes sorollosos, conservant així amb l'ús constant de les mitges tintes una distinció senyorívola que presta a l'orquestra aquesta un caire ben particular i un caràcter del tot definit.

Les interpretacions, per tant, de les simfonies tercera i setena de Beethoven, com també de les obertures del mateix mestre, de Mozart i de Weber, junt amb altres obres de Bach i Haendel, causaren per llur seriositat i correcció un efecte immillorable, i si bé els fragments executats de Wagner, i la mateixa simfonia de Cèsar Franck, no superaren les audicions d'altres orquestres més oïdes a casa nostra, en canvi les obres franceses deixaren una impressió difícil d'esborrar-se, puix foren del tot belles les execucions, per exemple, del *Camp de Wallenstein*, del mestre d'Indy, i de *Daphnis et Chloé*, de Ravel, havent-se de repetir aquesta darrera obra en el concert de comiat a instància general del públic. Per la rara perfecció que assolí, mereix assenyalar-se també el delitós "scherzo" del *Somni d'una nit d'estiu*, de Mendelssohn, executat la segona nit.

Les úniques novetats ofrenades pels professors parisencs consistiren en *La tragèdia de Salomé*, de Florent Schmitt, plena de fantasia, i en el *Corteig d'Amfitrita*, notable producció d'En Felip Gaubert, el qual, al front de l'orquestra, rebé al final de la seva obra, d'opulenta instrumentació, una ovació plena de simpatia.

Cal agrair encara a l'esmentat director, senyor Gaubert, l'haver inclòs en el darrer programa una mostra de la música nostrada, consistent en la *Pastoral*, d'En Juli Garreta, que el públic saborejà novament, celebrant-ne no solament la seva graciosa inspiració, sinó també l'execució depurada que obtingué per la famosa orquestra de París.

Els *Nocturns*, de Debussy, i *L'aprenent bruixot*, de Dukas, amb les formoses danses del *Príncep Igor*, de Borodine, completaren els programes ben nodrits i bellament seleccionats que hem pogut assaborir en les memorables sessions que, com ja hem dit, clausuraren el curs de 1923-24, realitzat amb el major èxit per l'Associació de Música "da Camera".—S.

ACADÈMIA ARDÈVOL.—El dia 8 de juny la senyoreta Mercè Fabrè, amb la cooperació de l'orquestra de l'Institut musical "Acadèmia Ardèvol", augmentada amb professors del Sindicat Musical, sota la direcció del mestre Ferran Ardèvol, es féu sentir al Palau amb un èxit molt falaguer. La senyoreta Fabrè palesà l'excel·lent ensenyança pianística que ha rebut, interpretant amb l'orquestra el *Concerto en la*, de Mozart, i, sola, la *Sonata en re*, de Beethoven; omplint la tercera part del programa amb diverses peces de Reger, Strauss, Debussy, Glazunow, Granados i Manén-Ardèvol. L'auditori, ben nombrós, festejà la concertista amb nodrits aplaudiments, i celebrà, així mateix, la bona execució del *Concerto en la menor*, de Vivaldi, que a la primera part donà l'orquestra de corda amb els solistes senyors Altimira, Franch, Canut i Pérez.

CONCERT DE PIANO.—Igual que l'any passat, algunes deixebles de N'Antònia Sanristòfol de Folch celebraren la festa onomàstica de llur professora, el dia 13 de juny, organitzant una sessió de piano que reuní llurs famílies i amics a la Sala d'audicions íntimes del Palau, on desgranaren un programa ple d'atractiu. L'execució d'ell, per les senyoretes Maria Cusi, Josepa Compta, Mercè Blanch, Eulàlia Julià, Anna Cullell, Agnès de Moxó-Güell, Joana Massanès, Beatriu Huelin i Dolors Cebreiro, va revelar les excel·lents aptituds de les mateixes, aplaudint-se d'una manera especial, per la tasca més difícil que acompliren, les deixebles Huelin i Cebreiro.

Cal aplaudir, principalment, el bon gust manifestat en la confecció del programa on es trobaren incloses les *Danses característiques*, d'En Pujol, i les *Catalanesques*, d'En Millet, amb altres peces modernes de Bortkiewicz i Prokofieff, sense oblidar els mestres clàssics del piano, Mozart, Weber, Chopin i Schumann.

ORFEO GRACIENC.—En commemoració del primer centenari del naixement del popular músic-poeta Josep Anselm Clavé, l'Orfeo Gracienc celebrà, el 25 de maig, un concert al Coliseum, amb la cooperació d'un conjunt instrumental escollit de l'Orquestra Simfònica de Barcelona. Un públic nombrosíssim respongué a l'anunci del concert, omplint la gran sala de projeccions del referit local. El programa, exceptuant l'himne d'En Sancho Marraco *Gldria a Clavé*, que s'estrenà aquell dia obrint la festa i mereixent un acolliment molt franc, era integrat només per composicions del popular músic català, el centenari del qual es festejava.

Es cantaren *La gratitud* (1861), *La Font del Roure* (1854), *Les Nines del Ter* (1854), *La violeta* (1861), *Els Xiquets de Valls* (1867), *De bon matí* (1861), *Una fontada* (1867) i *Ester* (1853). L'execució d'aquestes obres, molt justa i plena d'esperit, valgué al mestre Balcells, que les dirigí, aplaudiments entusiastes que obligaren la repetició d'algunes d'elles. Foren cantades únicament a veus soles *Els Xiquets de Valls* i *De bon matí*. La presència en el concert de la filla del gloriós mestre, N'Aurea Clavé, que ocupava una llotja acompanyada del mestre Millet i altres personalitats fou saludada amb una llarga ovació plena de simpatia i respecte.

Acabat el concert, l'Orfeó Gracienc es dirigí en corporació i amb la senyera alçada envers el monument a Clavé, dipositant-hi una corona i cantant la secció d'homes *Els Xiquets de Valls* que el públic, estacionat al voltant del monument, coronà amb aplaudiment molt nodrit i fervorós.

L'Orfeó Gracienc celebrà encara en el seu propi estatge el diumenge, 15 de juny, una vetllada commemorativa organitzada per tal de cloure dignament els actes ja realitzats amb motiu del primer centenari de Josep Anselm Clavé, acte que resultà del tot escaient. El programa fou interessant.

Després d'unes breus i molt justes paraules justificatives de la festa que anava a celebrar-se, el senyor Soler llegí un bellíssim treball del conegut publicista En Josep Roca i Roca. El cultíssim escriptor parlà d'*Un dels caires de la personalitat d'En Clavé*. Es tracta del caire polític. En Roca i Roca recordà amb traça que, ultra un gran artista i un educador del poble, En Clavé havia estat un polític sincer, un polític honrat i fins un màrtir de les seves idees. Idees que defensà sempre amb franquesa, amb energia i amb bella dignitat. L'estudi importantíssim d'En Roca i Roca aparegué tot esmaltat de dades històriques i d'anècdotes certament significatives.

El públic que omplenava la bonica sala de l'Orfeó Gracienc, aplaudí amb entusiasme el formós treball d'En Roca i Roca.

Després, En Joan Llongueras llegí l'interessant estudi seu *Clavé i el nostre esperit*, que publiquem íntegrament en aquest mateix número. El conegut músic i escriptor, col·laborador nostre, escoltà al final del seu parlament aplaudiments en gran.

La segona part del programa fou confiada principalment a l'Orfeó Gracienc. I el mestre Balcells dirigí, amb el seu ja ben conegut encert, els *Xiquets de Valls* (una de les obres més belles i més "vives" d'En Clavé), *De bon matí* i *La violeta*. La senyoreta Maria Achou, acompanyada al piano per la senyoreta Carratalà (ambdues coristes de l'Orfeó Gracienc), cantà, a més, *L'enyorament*, d'En Clavé.

La festa acabà amb la representació de *Les flors de maig*, escenificació i glossa de la coneguda i popular cançó del músic-poeta, escrita pel dramaturg N'Ignasi Iglèsias. La glossa del conegut dramaturg i poeta és delicadíssima. Fou representada pels següents artistes: senyor Narbona (El Poeta), senyoretes Mir (Roser), Coscolla (Elisabeth), Coscolla (Bibiana). Durant una part de la representació, l'Orfeó Gracienc cantà *Les flors de maig*. Mentre cantava, al lluny, la bella representació plàstica de la cançó esdevenia certament suggestiva.

I la vetllada resultà, doncs, extremadament agradívola. Cal aplaudir els organitzadors i els col·laboradors.

RECITAL C. SOLÀ. — A la sala de l'Orfeó Gracienc hi donà un recital de piano la senyoreta Carme Solà Moliné, deixeble del mestre Canals, de l'Escola Municipal de Música, executant un programa molt escollit en el qual hi figuraven, ultra la *Suite anglesa en mi menor* de J. S. Bach i la *Sonata*, op. 31, núm. 2 de Beethoven, diverses composicions de Scarlatti, Schumann, Debussy i Liszt; terminant amb la fantasia *Aragon* d'Albéniz. La novella concertista revelà posseir un bell temperament d'artista i una tècnica segura que li permeté descabdellar el programa susdit amb un feliç encert que li valgué molts aplaudiments i enhorabones de l'auditori que ben agradat la escoltà.

CONCERT BENÈFIC. — Amb motiu de la Festa Major de Gràcia, l'Orfeó Gracienc organitzà en son propi casal, com cada any, un escaient concert a profit dels pobres de la barriada. Ultra els notables cantaires que dirigeix el mestre Balcells, col·laboraren al concert esmentat Na Mercè Plantada i En Tomàs Buxó, als quals fou confiada la segona part del programa. L'Orfeó Gracienc cantà "Voltant la Senyera", de Balcells, i pàgines de Clavé, Morera, Millet, Sancho Marraco, Barberà, Blanch, Vives, Grieg, Montes i Buxó. Com sempre, els deixebles d'En Balcells cantaren amb just estil i amb bella afinació.

Mercè Plantada, acompanyada al piano pel mestre Buxó, interpretà produccions de Pergolesi, Schubert, Weckerlin, Strauss, Lamote de Grignon, Lozano i Buxó. Les obres dels nostres autors foren justament aplaudides.

Mercè Plantada lluí una vegada més la seva dicció sempre agradosa.

I l'èxit més franc coronà la noble iniciativa dels cantaires graciencs.

PALAU DE BELLES ARTS: RECITAL M. GUIU. — Fou una novetat ben digna d'encoratjament la sessió d'orgue que la senyoreta Montserrat Guiu ofrenà als seus amics el diumenge, primer de juny. Per primera vegada, creiem, els teclats de l'orgue del Palau Municipal de Belles Arts foren pulsats per mans femenines, i l'efecte aconseguit fou del tot excel·lent. La senyoreta Guiu juga el manual i el pedalier amb igual facilitat, i el seu estil noble i d'una puresa sense tara pogué manifestar-se amb bell esclat en les composicions ben triades de Bach, Rinck, Mendelssohn i Best que integren el programa anunciat. Per la seva importància dintre el repertori d'orgue, ens cal rememorar la magnífica *Sonata IV* de Mendelssohn.

La senyoreta Guiu, ja no cal dir-ho, rebé de l'auditori molts elogis i efusives enhorabones.

SALA MOZART: ASSOCIACIÓ ÍNTIMA DE CONCERTS. — La jove pianista Margarida Chala, les condicions excel·lents de la qual han estat darrerament ensalcades per la crítica de París, es manifestà en la sessió última de curs de la Íntima de Concerts, mantenint en el transcurs del seu recital l'atenció fervorosa de l'auditori que li aplaudi amb ben marcat entusiasme l'execució mestrívola del programa compost del *Concerto italià* de Bach, amb la *Sonata* op. 31, núm. 3, de Beethoven, a la primera part i, en les dues restants, de selectes composicions de Schubert, Mendelssohn i

Chopin, completades amb quelques modernes de Debussy (*Clair de lune*), Falla (*Andalusia*) i Strawinsky (*Chez Petrouchka*).

En aquestes darreres obres i, d'una manera més especial encara, en la *Balada*, op. 52, de Chopin, la tasca de la senyoreta Chala es mostrà amb tot esplendor, reconeixent-se en ella un temperament musical de gran força, destrament dirigit, i acompanyat d'una tècnica envejable per la seva fermesa, assequible no obstant a una perfecció major que realçarà més encara els mèrits de la jove concertista, que interpreta ja avui amb una emoció ben comunicativa.

Ens plau constatar aquí l'èxit franc que l'auditori escollit de la Intima dispensà a la senyoreta Chala, a la qual somriu un brillant esdevenidor.

RECITAL T. SIERRA. — Els mèrits d'aquesta jove violoncel·lista, que cal distingir en bon lloc entre la plèyade d'instrumentistes novells catalans, es manifestaren d'una manera brillantíssima en la interpretació d'un programa ben digne d'elogi, ja que en la seva major part l'integraven composicions d'autors de la terra: A. Marqués, E. Morera, J. Nogués Pon i C. Lozano. Mereix assenyalar-se per endavant — la seva importància ho imposa — la *Sonata en la*, per a violoncel i piano, original del delicat compositor Antoni Marqués. L'obra s'escoltà d'una manera ben agradosa, tant per la finesa de les idees melòdiques com per la sobrietat del seu desenrotllament; aplaudint-se amb major insistència el "scherzo", molt ben traçat dintre els motllos clàssics. L'autor, que interpretà la part de piano, i la violoncel·lista escoltaren en el transcurs de la sonata nodrits aplaudiments que es convertiren al final de l'obra en una llarga ovació, digne premi als mèrits manifestats per En Marqués i la senyoreta Sierra.

En primera audició, tal com la sonata esmentada, ens donà la solista un *Preludi* d'En Nogués Pon, ben adaptat a les característiques de l'instrument, que s'aplaudi amb força entusiasme. La sessió havia començat amb una sonata de Valentini, desenyant la part de piano la senyoreta L. Tomàs.

RECITAL DE GUITARRA. — Aquest recital, celebrat el 18 de juny, ens valgué nova ocasió d'admirar el gust exquisit del concertista de guitarra senyor J. Nogués Pon, el qual ens ofrenà un programa molt ben compost, ja que, exceptuant els dos primers números, eren escrites totes les obres originalment per a guitarra, reservant-se la segona part tota íntegra al genial compositor català de la divuitena centúria Ferran Sors, les obres del qual s'escolten sempre amb igual encis i l'interès més viu. Entre les composicions de l'eminent guitarrista, executades pulcrament per En Nogués, cal assenyalar de preferència un bell *Andante*, dos estudis molt delicats, i les *Variacions sobre un tema de Mozart*, obra de prova que el concertista traduí amb felicitat encert. Foren de la mateixa manera molt celebrades a la primera part dues *Mazurkes* de Tàrrega, i a la part darrera del programa les composicions originals del propi concertista, d'En Mas i d'En Marqués.

No volem deixar de recordar que el benefici líquid d'aquest recital va cedir-lo el senyor Nogués generosament als alumnes dels Instituts Municipals "Vila Joana". Doble motiu d'elogi per a l'executant, el qual al seu amor per l'art uneix el no menys fervorós de la caritat.

SALA GRANADOS.— Organitzats per l'Orfeó Núria s'han donat la passada primavera varis concerts que han tingut el poder d'atraure a la llunyana sala de l'Avinguda del Tibidabo un públic molt distingit i abundós. Els artistes que han pres part en aquests concerts han estat els nens Mercè Roldós i Carlets Corma, el Trio Barcelona, la cantatriu Mercè Plantada, la pianista Josefina Serra i el mestre J. Lamote de Grignon.

La nena Roldós, en el recital de piano que li fou confiat, sorprengué per l'habilitat i bon gust de les seves interpretacions, executant un programa de prova, on hi figuraven, alternades amb obres de Bach, Schumann, Chopin, Hummel i Liszt, una *Sonata en mi bemoll*, de Sauer (en primera audició) i les delicades composicions *Dansa espanyola*, núm. V, de Granados, i *Al jardí els infants juguen*, de Marqués.

El nen Corma alternà amb el Trio Barcelona i el violoncellista senyor Marés. El prodigiós pianista, que havíem admirat dos anys enrera quan no comptava encara quatre anys d'edat, executà ja avui amb una correcció plena de sentit expressiu i de ritme. Interpretà composicions adequades a les seves mans diminutes, de Mozart, Bach, Rameau, Couperin i Beethoven, i el públic va sentir-se corprès davant la precocitat i rara intuïció musical que ofereixen les execucions pianístiques del nen Corma, el qual treballa avui com un homenet sota l'encertada direcció del mestre Marshall. Els senyors Vives, Perelló i Marés ens donaren una versió molt justa i expressiva del *Trio en mi bemoll*, de Beethoven, i el senyor Marés, acompanyat pel pianista Ricard Vives, manifestà el seu talent i l'excel·lència del seu estil en diverses composicions de Boccherini, Jongen i Popper, que l'auditori festejà amb merescuts aplaudiments.

L'interès principal del concert celebrat el dia primer de juny, radicava en l'audició de les formoses melodies, en nombre de vuit, del mestre Lamote de Grignon, que, acompanyades pel propi autor, valgueren a la senyora Plantada un èxit dels més francs. La mateixa cantatriu, els admirables dots artístics de la qual són prou coneguts, rebé un acolliment no menys entusiasta a la primera part, cantant amb la puresa de dicció que constitueix un dels seus mèrits més plecars, diverses melodies d'autors estrangers i una cançó popular francesa d'En Lozano *Una dona és morta*. La senyoreta Serra, que acompanyà les melodies darrerament esmentades, obtingué igualment un bon èxit en les composicions de piano que executà sola a la segona part del concert.

IGUALADA

L'Ateneu Igualadí de la classe obrera, d'Igualada, celebrà també escaientment el centenari d'En Clavé. L'Ateneu Igualadí, cal recordar-ho, és un centre extremadament simpàtic. Simpàtic i exemplar. Posseeix edificis importants, espaiosos, amb un bell teatre, biblioteques, escoles moderníssimes a les quals assisteixen centenars d'infants, etc. La finalitat principal que persegueix l'Ateneu Igualadí pot definir-se amb un sol mot: cultura. I a l'Ateneu Igualadí, no és juga ni es parla de política eixorca... Una entitat exemplar, repetim-ho.

L'ànima de la festa que anem breument a ressenyar, fou el mestre En Manuel

Borguñó, director del Conservatori, del Chor Infantil i de l'Agrupació choral de l'Ateneu Igualadí. Fem constar que ultra els aficionats igualadins, que emplenaren completament el bell teatre de l'Ateneu, assistiren al concert organitzat per tal d'honorar la memòria d'En Josep Anselm Clavé, les següents personalitats: Sres. Aurea Clavé, filla del gran músic, i la seva filla; el popular dibuixant, músic i poeta, N'Apeles Mestres, Na Blanca Selva, l'admirable pianista i professora francesa, el violinista En Joan Massià, el mestre Pérez Moya, En Frederic Lliurat, la coneguda liedrista Srta. Regnard, la Srta. Aymat, En Pere Pagès i Rueda, etc. Els dits invitats foren rebuts a l'estació d'Igualada per la Junta de l'Ateneu, amb el seu digníssim president Sr. Sabaté, pel mestre Borguñó, pel Chor Infantil i pels choristes de l'Agrupació. Fetes les presentacions, hom es dirigí al local de l'Ateneu.

Poc després, els invitats es dirigiren al Camp d'Esports. El susdit camp, magnífic, i situat admirablement (els ulls no es cansen de guaitar la bella vista que s'obira) és també propietat de l'Ateneu Igualadí. I després d'una partida de fútbol (que no arribàrem a veure, car ja era massa tard) els infants de les Escoles de l'Ateneu, dirigits pel mestre Borguñó, ofrenaren alguns interessants exercicis de Gimnàstica Rítmica, segons el mètode d'En Jaques-Dalcroze; després, els *atletes*, també joves, saltaren amb traça i ardidesa.

I es baixà altra vegada a la ciutat i es visitaren les belles i espaioses escoles. Formoses escoles, en veritat, confortables i ben *al dia*, que honoren a l'Ateneu Igualadí.

Hom anà després a l'Hotel Catalunya on els invitats foren obsequiats amb un excel·lent àpat, al qual assistiren, ultra les personalitats que ja havem esmentat, el president de l'Ateneu, Sr. Sabaté, i l'entusiasta fabricant i historiador igualadí En Joan Bas.

El concert s'efectuà, com ja havem dit, al Teatre de l'Ateneu. Repetim que es veié curull.

Més que un concert pròpiament dit, la vetllada organitzada pel mestre En Manuel Barguñó esdevingué una bella festa. Festa sanitàosa rublerta de sentit. Col·laboraren a la susdita festa ultra el Chor Escolar Infantil de l'Ateneu Igualadí, l'Agrupació Choral de l'Ateneu (agrupació improvisada) i una nodrida orquestra. La primera part del programa fou confiada al Chor Infantil. Els tendres artistes interpretaren "El cant dels Infants", d'Apeles Mestres; "La filadora", "Cap a l'escola", "El nen inquiet", "L'Hereu Riera", "A la joventut de les escoles", del mestre Borguñó; "Abril", de Pérez Moya; "A sol batent", de Morera. Les cançons d'En Borguñó (catalanes, holandeses o alemanyes) són escaientment harmonitzades. "Abril", de Pérez Moya (que guanyà el primer premi en el concurs de cançons per a infants organitzat, com ja es recordarà, pel Conservatori de l'Ateneu Igualadí), té tot el caràcter d'un bonic madrigalet. L'escriptura d'aquesta obreta és interessant. Els deixebles d'En Barguñó cantaren l'obreta a quatre veus de Pérez Moya, com artistes "ja grans".

La segona part del programa fou enterament consagrada a les cançons per a infants, d'Apeles Mestres. La majoria de les cançons executades obtingueren també un premi en el concurs de cançons que havem ja esmentat. Heu's ací ara les cançons cantades: "Els soldats", "Dormiu", "Cançó d'hivern", "Les estrelles", "Camps a

travers", "Muntanya avall", "El ruc savi", "Els ocellets", "Les campanes de Pasqua", "La non non dels blats", "Birondon".

Les cançons que ens ocupen, representen noves troballes. Són fetes, sentides pels infants, i els infants les canten, les "juguen", les exterioritzen joiosament. Aquest aplec de cançons curtes, senzilles, és variadíssim. Algunes de les cançons susdites, són tendrívols, altres alegroies, eixerides. Res de més diferent, per exemple, que el "Ruc savi", "Els soldats", "Birondon", "Les campanes de Pasqua" (una de les cançons més belles de la col·lecció) o "La non non dels blats" o "Dormiu", etc. Però totes expressen sentiments que els infants poden viure, poden sentir. D'aquí llur joia, en cantar-les, i llur encert. Car els deixebles del mestre Barguñó les cantaren amb bella i sorprenent justesa. Tot cantant-les, hom sentia, repetim-ho, que, ben sovint, els infants "jugaven".

Fem constar que les dues darreres cançons ("La non non dels blats" i Birondon), no formen part de la col·lecció per a infants. Si mal no recordem, N'Emili Vendrell les "estrenà". Però són certament a propòsit per a ésser cantades pels infants.

En començar la tercera part del programa, oïrem quatre produccions del mestre Borguñó: "A Clavé", "Primavera", "Cant dels joves" i "Ressorgiment". Col·laboraren a l'execució de les dites produccions, el "Chor Infantil", l'"Agrupació Choral" i l'orquestra. Les obres esmentades són franques i ben bastides. Són generalment brillants, populars. I diem populars en el sentit que donem al mot "popular" quan es tracta per exemple de certes produccions de Clavé.

I el concert s'acabà amb la interpretació de dues obres de N'Anselm Clavé: "Gratitud" i "La maquinista".

Les obres d'En Clavé foren ben executades. Sentint-les, hom comprèn llur èxit. Són filles, realment, d'un ambient i sintetitzen, a la vegada, el susdit ambient. Responen a una necessitat. I hi responen plenament, traçudament. De quantes obres (fins de més volada!), podríem dir el mateix?

Les composicions foren totes ovacionades.

Els seus autors i el mestre Pérez Moya, hagueren de sortir a rebre els aplaudiments del públic.

El poeta Apeles Mestres, a cada cançoneta era ovacionat i s'havia d'aixecar a saludar el públic des de la llotja. Al final va baixar a l'escenari a rebre una gran ovació, i va parlar lloant l'obra d'educació musical d'En Barguñó, la manera perfecta, exquisida amb què havien estat cantades les seves cançons, i va fer un xardorós elogi de l'obra artistico-social del gran Clavé. Grans aplaudiments.

En executar "La Gratitud" i "La Maquinista", d'En Clavé, el públic amb insistència reclamà la presència de N'Aurea-Rosa, i aquesta hagué d'avençar-se a l'empit de la llotja a rebre l'ovació que es dedicava al seu pare el genial músic-poeta. N'Aurea plorava d'emoció.

Ella i la Blanca Selva foren obsequiades amb formosos rams de flors.

Al final es va cantar una composició lletra d'En Conrat Roure i música d'En Borguñó dedicada a la memòria del gran Clavé, que tothom escoltà, dret, i ovacionà llargament.

I la festa organitzada per l'Ateneu Igualadí, sota l'inspiració i la direcció del mestre En Manuel Borguñó resultà, doncs, com diem, escaient. Escaient i extremadament simpàtica.

Necrologia

Josep Lapeyra. — El traspàs d'En Josep Lapeyra a la mansió de llum eterna que tot bon creient espera, ocorregut el passat mes de juny, ha condolgut vivament les antigues amistats del notable artista que conreà la música no pas com un mitjà de vida, sinó solament per expansionar la seva ànima sedenta d'ideal. En Lapeyra no aconseguí un nom popular, que tampoc cercava, mes les seves iniciatives de jove emprenedor i ardid obriren, quaranta anys enrera, a la nostra ciutat, vies noves de renaixença musical que altres pogueren encauçar fins arribar a una expansió que afavorí força l'eclosió de l'art nacional i àdhuc l'educació musical del nostre públic.

Com organitzador de concerts de caràcter privat, recordem els que, junt amb el seu amic Enric Masriera, resident avui a l'Havana, dirigiren al Foment del Treball Nacional l'any 1886. Aquestes manifestacions, bé que modestes, originaren certament la creació d'una nova entitat que fins fa poc ha persistit en la seva acció de cultura; ens referim a l'Associació Musical de Barcelona, fundada l'any 1888, en la direcció de la qual En Lapeyra hi tingué una part principal durant els dos primers cursos. Quan es creà l'ORFEÓ CATALÀ, En Lapeyra figurà tot seguit en la llista de socis, i en la primera prova anyal de la nostra institució hi fou executada ja una producció simfònica del mateix, *La fada de Roses*; havent cantat també el chor d'homes, en sos primers temps, altra producció seva: *Ronda de follets*.

En 1896, junt amb la professora de cant Na Emerenciana Wehrle, En Lapeyra organitzà la secció de senyorettes de l'ORFEÓ, assajant en un principi en local independent de l'ORFEÓ CATALÀ, però pocs mesos després incorporava la novella secció a la nostra entitat. En Lapeyra, no obstant, renuncià a les tasques de l'ORFEÓ, al mateix temps que En Joan Gay, que tenia al seu càrrec la secció de nois. Era a les darreries de l'esmentat any 96; ocupant els llocs dels mestres cessants el subdirector de l'ORFEÓ, Josep M.ª Comella i el mestre Joan Salvat.

No tardà En Lapeyra en organitzar una nova institució coral, l'Escola Jordiana-Orfeó Canigó, el concert inaugural de la qual, consagrat enterament als autors catalans, va efectuar-se el 11 de novembre de 1899. Al front de dita Escola Jordiana hi permanesqué En Lapeyra durant tres anys seguits. Vers l'any 1912 el trobem dirigint una Acadèmia de Música a Sant Gervasi, i a l'estiu de 1916 creà l'Orfeó de Begas, on hi dedicà les seves últimes energies. Ens plau recordar que en la Festa dels Orfeons de Catalunya, celebrada a Barcelona el 27 de maig de 1917, l'Orfeó de Begas hi assistí totalment, cofades les noies amb la caputxa blanca catalana, i cantà a la tarda al desaparegut passatge del Pont de la Parra, avui Via Layetana.

La producció musical d'En Lapeyra és força abundosa. Direm també que, junt amb la música, conreà amb singular originalitat la literatura i la pintura. Deixeble del mestre Anselm Barba, i més tard, mort aquest, del mestre Rodoreda, s'entregà de molt jove a la composició, demostrant rares aptituds i un gust refinat que la seva cultura literària endreçà per bons camins, via segura que una educació musical més completa hauria conduït, ben cert, al triomf definitiu. Mes En Lapeyra era un im-

pulsiu, un caràcter inquiet, que rarament madurava les idees, i d'aquí la desigualtat de les seves produccions, on hi reflectien, no obstant, laudables intents i sovint felices "troballes" que donaven a les composicions del nostre músic un interès innegable, fent-les estimar, encara, la sinceritat d'expressió acusada sempre pel segell inconfundible de la seva personalitat.

Les activitats d'En Lapeyra foren dedicades de preferència a la música simfònica i dramàtica. Ultra el fragment simfònic ja esmentat *La fada de Roses*, recordem d'ell: les escenes d'*Herman i Dorotea*, de Goethe, executades en un dels primers concerts de l'Associació Musical (Teatre Líric, 1888); les *Scènes du moyen âge*, per a septet; els poemes bíblics *Jephthé i Judith*, dels quals donà a conèixer diversos fragments en els referits concerts del Foment; *La gruta de Fingal i Dansa pírrica*, per a orquestra; i en el gènere dramàtic la música d'escena escrita per a la tragèdia *Hydromel*, d'Ernest Soler de les Cases, que s'estrenà al Teatre Romea el 3 de març de 1892; el poema líric en dos actes *Huc lo ferèstec*, representat a l'Ateneu de Sant Gervasi l'any 1912; el quadre líric *Corpus*, lletra del mateix Lapeyra, que es donà amb el poema precedent; la tragèdia lírica *El comte Floris*, de la qual en donà a conèixer dos fragments a l'Orfeo de Begas; la sarsuela pastoral *El Naixement del Salvador*, representada en un centre de cultura de la Bonanova l'any 1917, i la sarsuela en un acte (lletra i música) *Flor de nieve*, estrenada al Teatre Victòria el 4 gener 1919.

Podem afegir, demés, que en el cartell general del Teatre Líric Català (Tivoli, temporada d'hivern de 1901) hi foren anunciades tres obres d'En Lapeyra: *Colometa la gitana* (E. Vilanova), *La festa de juny i Brosalianda*; figurant igualment en el repertori dels Espectacles-audicions Graner (Teatre Principal, temporada de 1907-1908) la visió històrica *Barcelona*, lletra i música del mateix.

El repertori coral deu a En Lapeyra les composicions següents: *Dansa de follets*, *A Felip V* (brindis), *Himne*, *L'estandart*, *La núvia del mandari* (cançó popular xinesa) i, així mateix, noves harmonitzacions de les cançons populars catalanes *La filadora*, *El Canigó*, *Els Segadors*, *La filla del marxant* i *La vella*.

En Lapeyra havia recollit i harmonitzat també gran nombre de ballets populars catalans, alguns dels quals foren aplegats en un quadern aparegut l'any 1908, i altres es publicaren en les pàgines musicals de "El Día Gráfico" (1921).

Diguem, per fi, els diversos premis que obtingué En Lapeyra en públics certàmens per les composicions originals *La festa de juny* (1899), *Primavera* (1907), *La Rosella* (1910), així com en la IV Festa de la Música Catalana per un recull de cançons populars catalanes amb acompanyament de piano, cançons que va interpretar la senyoreta Portella, acompanyada per En F. Lliurat, el dia mateix de la Festa (7 de maig de 1908) i dos dies després en el concert extraordinari celebrat al Palau de la Música Catalana en commemoració del Cinquantenari dels Jocs Florals.

En Josep Lapeyra ha mort als 62 anys. Que en la mansió dels justos hagi trobat el repòs etern!

J. S.

Aquest número ha passat per la prèvia censura